

Ключовими завданнями підготовки правників з кримінально-правових дисциплін є: засвоєння студентами основних положень кримінально-правової науки; самостійності у роботі із законодавством; формування навичок критичного мислення; виховання необхідних етичних стандартів правничої професії [1, с. 6].

Сучасні підходи відповідної методики мають відрізнятися останніми досягненнями наук кримінально-правового циклу, системністю знань, безпосередній зв'язок науки з практикою, інтерактивними методами навчання та доступністю викладеного навчального матеріалу.

Поряд з традиційними формами викладання (лекційні заняття, семінарські, практичні) варто проводити заняття із моделювання судових процесів. Консультації та самостійна робота студентів сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу студентами-правниками.

Варто звернути увагу і на ключові інтерактивні методи викладання: дискусії, мозкові штурми, кейс-методи, тренінги, мультимедійні презентації [2, с. 8].

Визначальною ознакою є практична спрямованість оцінювання знань студентів: студент повинен не лише відтворити матеріал, а й продемонструвати здатність застосовувати норми кримінального права.

Отже, сучасні тенденції викладання кримінально-правових дисциплін визначають сукупність елементів у відповідних підходах: міждисциплінарність, цифровізація, зв'язок з практикою, компетентність.

Таким чином, можна зробити висновок, що професійна методика викладання кримінально-правових дисциплін є головним чинником якісної підготовки правників. Вона забезпечує поєднання теоретичних знань із практичними навичками, сприяє розвитку критичного мислення та професійних компетенцій. В сучасних умовах є потреба постійного вдосконалення педагогічної майстерності, враховуючи як наукові досягнення, так і вимоги правозастосовної практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за ред.: В.В. Сташис, В.Я. Тацій. 5-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2020. 528 с.
2. Вдовічен В.А., Вдовічена Л.І., Меленко О.В. Методика викладання правничих дисциплін: навч.-метод. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2022. 144 с.

**Шрамко С.С., к.ю.н., ст. дослідник,
завідувачка кафедри кримінального права та кримінології,
Навчально-науковий інститут права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
м. Київ**

ІННОВАЦІЙНІСТЬ КРИМІНОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ТА ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

У сучасних умовах трансформації українського суспільства, глобалізації, розвитку інформаційних технологій та загострення викликів безпеки навчальна дисципліна «Кримінологія» набуває нового, інноваційного змісту. Вона перестає бути суто теоретичною наукою про причини та умови злочинності й перетворюється на міждисциплінарну сферу знань, що формує здатність майбутніх юристів аналізувати соціальні процеси, прогнозувати ризики криміногенності та пропонувати ефективні механізми запобігання.

Інноваційність кримінології в освітньому просторі полягає у поєднанні сучасних наукових концепцій, аналітичних технологій і практичних навичок, необхідних для забезпечення кримінологічно обґрунтованої безпекової політики держави.

На теперішній час освітній простір України знаходиться в процесі модернізації шляхом зміни концепції освіти та її кінцевих результатів. Професійні стандарти визначають перелік

загальних і професійних компетентностей, необхідних для належного виконання професійних функцій правничих професій. Так, наприклад, вивчаючи кримінологію, здобувач вищої освіти набуває такі здатності: аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему; використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності; використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин; критичного та системного аналізу правових явищ; систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання.

Науковцями справедливо зазначається, що в Україні для проведення прикладної дослідницької діяльності з протидії злочинності необхідна профільна підготовка фахівців-кримінологів, здатних виконувати цілеспрямовану роботу, що відповідає завданням кримінології як міждисциплінарної науки [1, с. 27]. Далі О. М. Бандурка та О. М. Литвинов зауважують, що поки існуюча освітня система не здатна підготувати таких фахівців, отримувані у ВНЗ знання з кримінології мають загальнотеоретичний, пізнавальний характер [1, с. 27].

Для майбутнього правника важливо щоби навчальні плани з кримінології включали не лише теоретичні теми, а й практичні модулі, а саме:

- роботу з реальними кейсами (аналіз кримінальних ситуацій, дослідження причин злочинності в регіонах);
- моделювання профілактичних програм на рівні громади;
- участь у проєктах громадської безпеки, співпрацю з поліцією, органами місцевого самоврядування.

Інноваційний підхід до викладання кримінології неможливий без переосмислення її ціннісного підґрунтя. Сучасна правнича освіта ґрунтується на людиноцентризмі, який орієнтує студентів на пріоритетності прав і свобод людини. Кримінологія навчає бачити суспільство як складну, але керовану систему, у якій запобігання злочинності – це не каральна, а інтелектуальна, соціально спрямована діяльність. Особливої актуальності це набуває під час перебування України вже тривалий час у стані гострого збройного конфлікту, розбалансованості суспільства, ризиків виникнення у зв'язку з цим криміногенних ризиків, а також неминучої фази постконфліктного періоду. Остання є практичним втіленням концепції перехідного правосуддя, під якою розуміється система заходів, спрямованих на відновлення справедливості в суспільстві після конфлікту. Важливо дослідити, як ці заходи допомагають вирішувати конфліктогенні ситуації, які виникають внаслідок травматичного досвіду суспільства, і як сприяють процесу примирення та відновлення довіри між громадянами та державою [2, с. 354]. На думку Ю. В. Орлова, перед сучасною українською кримінологією стоїть складне й актуальне завдання – запропонувати шляхи розширення, розкриття антикриміногенного потенціалу механізмів перехідного правосуддя з одночасним зниженням вірогідності криміногенності їх компонентів [3, с. 218-219]. І так, ці завдання так чи інакше постануть перед майбутніми правниками.

Отже, інноваційність кримінології проявляється у здатності синтезувати знання з різних галузей і швидко реагувати на виклики часу – від кіберзлочинності до нових форм соціальної напруги. У цьому контексті навчальна дисципліна «Кримінологія» перетворюється на динамічну освітню платформу, де студенти не лише засвоюють наукові поняття, а й навчаються бачити закономірності поведінки, аналізувати тенденції, прогнозувати ризики та пропонувати рішення. Таким чином, студенти опановують досвід застосування кримінологічних знань у конкретних соціальних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Про кримінологічні інновації та деякі неутішні результати їх упровадження. *Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації*: збірник тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації України, професора Т.А. Денисової (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.) МВС України, ХНУВС, Кримінологічна асоціація України. – Харків: ХНУВС, 2021. С. 27.
2. Шрамко С.С., Калініна А.В. Victimologicae praeventionis конфліктогенним ситуаціям у контексті перехідного правосуддя в Україні. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2024. № 85(3). С. 352-357. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.55> URL : <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/10/85-part-3.pdf>
3. Орлов Ю.В. Злочинність і протидія їй в умовах війни: кримінально-правовий та кримінологічний виміри : монографія. Харків : Право, 2023. 252 с.

**Ямковий В.І., к.ю.н., доц.,
доцент кафедри права
Державний університет економіки і технологій,
м. Кривий Ріг**

**ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКЛАДАННЯ ПРАВНИЧИХ ДИСЦИПЛІН**

В умовах зовнішніх викликів останніх років, серед яких пандемія COVID-19, повномасштабне російське вторгнення в Україну, запровадження тотальної дистанційної освіти, все більш актуальним стає пошук ефективних засобів навчання, в тому числі поєднаних з цифровими освітніми підходами, перехід від традиційних усталених форм освіти до нових, які сприятимуть не лише підвищенню рівня знань, але і стимулюватимуть співпрацю між викладачем і здобувачем освіти, креативність та активне залучення студентів до навчального процесу.

Сучасний викладач правничих дисциплін в цьому контексті стикається з викликами, серед яких низька мотивація студентів, абстрактність теорії, нерівномірна залученість до навчання, відсутність зв'язку між теоретичними знаннями і практичними навичками. У зв'язку з наведеним дієвим інструментом мотивації, залучення та зміцнення активного ставлення до навчання може стати впровадження у навчальний процес ігрових елементів.

В загальних рисах сутність гейміфікації можна визначити як використання елементів ігрової механіки (балів, рівнів, нагород, змагань, сюжетів чи викликів) у неігровому середовищі з метою підвищення мотивації та зацікавленості його учасників. В освітньому контексті її мета – не просто «прикрасити» навчання, а стимулювати активність, автономію та саморегуляцію студента.

В україномовній педагогічній літературі в цілому окреслено теоретико-практичні засади «гейміфікації в освіті» та сформульовано її поняття, під яким розуміється використання в освітньому процесі ігрових засобів, підходів та практик, що притаманні сучасним іграм із використанням інформаційно-комп'ютерних технологій (комп'ютерні, мобільні, онлайн-ігри) з метою мотивування та підсилення пізнавальної діяльності здобувачів освіти та забезпечення їх більшої залученості у процес навчання [1].

Також висловлено думку про те, що гейміфікацію в освіті слід відрізняти від ігрового навчання. Адже гейміфікація активно застосовує ігрові механіки як допоміжні до традиційного навчання, а не інтегрує їх повністю, оскільки процеси традиційного навчання лише використовують досвід, здобутий здобувачем освіти – гравцем під час виконання ігрових елементів [2].

До загальних форм застосування гейміфікації в юридичній освіті дослідники відносять використання онлайн-симуляцій (наприклад, симуляція судового процесу, переговорів) [3], навчальних ігор в процесі викладання юридичних дисциплін як методу формування аналітичного мислення студентів-юристів [4], інші форми гейміфікації в юридичній освіті, серед яких рольові ігри, квести, кейси, інтерактивні тести, вікторини, командні змагання чи завдання з правових тем тощо [5].